

„Koja žena sama sebe kupa treba da se lupa“ — govorila mudro Kosara na poznatim sedeljkama mlađeći gojaznim telom učmalo kuhijski vazduh. Ove reči sa sobom nosile devojke iz susednih kuća. Odlazile u Gradska Kupatilo i тамо dugo ostajale u kadi, ljutile se na zvono što ih jednoličnim zvucima podseća na ništavnost vremena i baca u dugu neprohodnu setu.

Nešto mlade devojčice, u početku, s nevericom posmatrale baba Kosaru dok se pred njima svlačila naga odajući se jednonedeljnim kupkama u velikom koritu namenjenom šurenju svinja. Ubrzo razbijale dečju stidljivost buđenjem zatalasanih organizama i Kosarinim rečima. Svlačile haljine i veš, u cilju higijene i nege tela prale kožu i sve organe. Subote dolazile kupanja pune: pouke i navike. Koža se zatezala pod naletima vode, krv nadolazila u lica, prsti plesali po telu.

„Svako treba da se kupa, što se ne bi kupali voda nije skupa“ — motali se poznati dečji stihovi njihovim umovima, misli išle dalje utabanim drumovima.

— Telo treba prati jer nije kruška, najbolje se okupаш kad te pere ruka muška — dolazio glas iz Kosarinog grla, ispunjavao kuhijsku cepajući tanke zavesne vodene pare.

Prljavi prosjaci subotom prali ruke kako bi izazvali manje gajdenja kod građana. Mačke okretale njuške istoku i dugo umivale svoja lica nagoveštavajući dolazak košave. Nežne gospodice i gospode u porculanskim kadama prale svoje vrsne pse. Devojke nakon kupanja odlazile na večeru obilazeći samoposluge i menze. Sve se kretalo ka zdravlju. Smrt bezala u Ad. Godinu dana ranije ona odvela Kosarinog drugog muža. Na groblju uvelo bezbroj crvenih ruža.

Prvi čas kupanja: leda pranje i vodotrljanje.

Drugi čas: peškirom malim grudno masiranje.

Treći čas: bedro, deo stida, zdjelica. Vreme se osipalo... rasla zelena pšenica u polju.

Poslednji čas: razvijanje nogu, doterivanje stasa.

Sa ogromnim srcima Mi smo tada šetali. Velike i male zablude tela još uvek su nas imale. Branili se originalnošću: čitave jeseni oslobođali jednu patku koja je imala duge pruge po ledima; našli je u bašti ili trsci slomljenih nogu: videli suze kraj reke i sažaljivi postali, hranili žitom za prolećnu setvu odabranim. Na kraju nam se zahvalila svojim letom. Još joj mašemo negujući naše odusevljenje. Devojčice, koje su u međuvremenu postale dosta visoke i vitke, već šetaju po nama. Kupanjima priviknute odisale su nemirom i čistoćom. U nezi tela vreme zavodile. Haljine neumorno kratile. Kosarine reči netaknute pamtile. Bila, u tome, jedna osobito vešta. Kosara subotom rano zatvarala vrata. Vodu uzimala, narukvicu skidalu od zlata. Leda treba dobro prati. Nežni pokreti vrata, ruka od pete do mesta gde pravičot započinje dete. Telo se teško odvaja od oka: miris topline, znoja i vode oko boka. Kosarini где su sad muževi bivši... rana je teška i duboka.

Jedna bila naročito vešta. Kupka je što i vrteška: čas si u vodi čas iznad nje. Blag dodir ruke. Sve niže. Leda. Bok. Elegantan skok do struka. Matična luka čednosti i bluda. Krivulja sreće čudno krvuda. Tako subote svake, svetlost se u sobi gasi, haljine svlače i proveravaju kvake. Kosara, možda, još obnavlja kupke. Devojčice bivše ulaze u bračne luke vešto nalazeći muževe u novogradnjama sa porculanskim kadama. Poražene neženje čekaju nežne ruke i podvrgavaju kupanju. Ovo se dešava noću, a retko danju. Lekari bi mogli ostati bez posla da moderne bolesti izoštrenih srpskog čudnog žetva ne žanju.

KAKO JE BABA KOSARA IGRALA ŠAH

Zahvaljujući svom prvom mužu, glumcu i boemu, baba Kosara je naučila da igra šah. Najčešće ga igrala u pozorišnom klubu ili u dobrotvornom društvu „Prijatelj“. Kada bi pozorište, u kojem je njen muž dobijao zapažene uloge, odlazilo negde na turnej, mlada žena Kosara satima igrala šah. Kući bi odlazila samo na spavanje. Kakve su bile te partie mladosti, ne zna se. Ali, gradom je kolao glas o velikoj pronicljivosti, veštini i duhovitosti Kosare, žene mlade glumca Gavrila.

Mnogo belih finih zima sa licem belog dima prođe. Kosarino telo mlinavilo od duvanskog dima i idealiziranog seksa od koga bokovi dobjavaju oblik luka. Gomila zvukova u potiljku peva. Animalno biće trošeći se sneva o jačoj ljubavi.

Davno je to bilo: Kosarin glumac i muž Gavril pade sa tavana. Na kičmi procvetava ogromna rana. Pribavi Kosara mirišljavog tamnjana i sobe okadi. Šah igru zaboravi. Vreme se novo u travi zaklati. Kosara tuguje Kosara pati: muškarci mladi i snažni obilaze oko prozora i vratih.

Akt: iz pupka mlaz svetlosti šiba po telu zadržavajući se na vrhovima sisu: medu butinama još pomrčine ima ko malo hлада na prigrevici. Akt je ustao i hoda. Cilj mu je slana voda. Akt prolazi pored jednog nedovršnog zida. Za njim kreće malo prasine i skriva Akt u tanki prozračni veo. Iza zida se pojavljuje zidara glava zrasla u dlake, iznenadena lepotom Akta prestaje da spava, zaboravlja nedovršeni zid (deo jedne buduće vile spremne da prkosí buri

milorad milenković-šum

VEŽBE

i širokom) i vodeći iznurenio telo na pranje zvižduće neku veselu primorsku melodiju punu glupih reči. Sledeći trag Akta zidar stiže do vode, opri se, pa noge zabode u pesak. Već mokar i sian Akt je ležao u pesku. Veo prašine u vodi iščezao tako da je zidar Akt sasvim jasno pogledao. Nakon toga sunce ga ošinu u potiljak jako, zamagljena vidika on dopuzi polako do Akta i svojim mokrim telom pokvasti njegovu već sunčem opečenu kožu. Tako ostane nekoliko minuta uživajući u svežem mirisu znoja i soli, zatim ustane i, hramajući od vreline koja mu je opeklja tabane, pode prema zidu da ga dovrši noseći nameru da iza zida skloni Akt i zaštiti od radoznačnih i bludnih pogleda kupca. Akt osta sasvim sun u izložen vatri Sunca i peska. Znoj, so i voda već behu skliznuli na pesak i oka Akta napravili neobično čvrst malter. Akt pokuša da se pokrene ali osta zarobljen u pesku. Posle mnogo napora on uspe samo da raširi noge i ono malo pomrčine i hладa medu butinama iščezne. Svetlost i tamo dopuzi i Akt osta na pesku sasvim nag.

Kada je ponovo počela da igra šah Kosara, priča o Aktu nad gradom vazduh opara. Ličila je već na echo i vila se nad vekom ko draga utvara. Žene u godinama brižljivo čuvale svoje aktove po krevenima. Kosara igrala šah kladeći se u san. Za protivnike birala muškarce mlađe izgovarajući se da to čini u želji da ih nauči. Nije volela da gubi niti je pristajala na remi, da bi zbunila protivnika upotrebljavala je burmut kao miris. Samo ponekad dešavalo se da izgubi. Tada se zadovoljavala da u ime čestitke svog protivnika izljudi.

Protivnike često menjala, a posle noći u kojoj bi im oduzimala san imena bi nadevala, koristeći pri tome prirodu kao milje. Nakon pobjede, pre nego što bi protivniku i zidovima izgubila svoj glomazni Akt, s nasladom bi govorila priču o Aktu i zidaru: potom u lavoru prozirnom i malom odstranjivala nepoželjne mirise sa kože običnim mlekom kravljim. U igri nije volela da matira pa je igrala tako da mlađi ostane bespomoćan i sam da se preda. Radovala se čudnim smehom koji peče i ujeda. S Milomirovom Kosara imala velike muke, jer ovaj je šah igrao u poznatom klubu. Posle bezbroj izgubljenih partijs, igrala Kosara s njim čitavu noć i tek pred zoru uspela da ga matira a Pobedu nije mogla da proslavi zbog stanara koji su ustali radi prekih poslova i rada. Mesecima se Kosara mučila da ponovo pobedi Milomira koji je tako lepo umeo u srce da svira. Pobedila je posluživši se jednim trikom. Ujutru, kad je ustala, nazvala ga je običnim bikom. Masirala meso i kosti i zračila radosti. Potom dugo nije igrala šah.

VEŽBE U LJUBAVI

Zna se da je svoja dva muža (drugog i trećeg: oficira i krojača) Kosara osvojila igrajući šah. Trebalо je samo tri godine da produ Kosarinom biografijom i telom. Nakon dugih sedeljki, orgija i strasti

LJUBAVI



padali su lomeći kičme i umirali sa osmehom upućenim njoj. Potom su sahrane nastajale veličanstvene pune ceremonijalnih detalja sa svim nevažnim za mrtvace. Ostajali su testamenti, tamne haljine, suze, crni varjak ispred vrata i Kosarine noge još pune i bele.

Bolničarka neumorno donosila vesti iz sveta. Bile to vesti važne za vitalnost besposlenih žena, prezasićene sitnim lažima koje je Kosara neverovatno brzo pretvarala u čitavo malo bogastvo. Posle slučaja sa Ilsonom, za koji je znao čitav grad, prepustajući se sveobuhvatnom zanosu Bolničarka i Kosara izmisliše VEŽBE U LJUBAVI.

Ove vežbe su izvodile u noćima punog meseca.

Sneg pada beli: sjajna pahuljica zaslepljena bojom nežnog lica. Mi stojimo u vratima šupe, halapljivi pogled kroz dve male rupe: Bolničarke telo. Vetur peva neko tihom i davno opelo. Mesnatim nogama, to topota čvrsta kroz zračak svetlosti, putuje ka nama. Strast ostaje s one strane zida. Porazi nas saznanje nagog ženskog tela.

PRVA VEŽBA U LJUBAVI ILI VEŽBA TRBUHOM:

Pred ogledalom sasvim nage. Znamo: to snaga što vraća hod ulicama, parkovima i predelima nepoznatim izlazi iz njih. Prva vežba u ljubavi je i prilagodavanje vida. Zatežemo izraze lica u snu. I sam odabiramo najlepši: hod kroz livade pune cveća: elegantna zabava.

DRUGA VEŽBA U LJUBAVI ILI RADOST:

Kosarine grudi mlečno bele: Bolničarkine grudi nežno bele: grudi tek udatih žena prevučene tankom zavesom stida: devojčice odnekud tek napupele: duge uspomene na mnoge negovane žene.

Naš kažiprst ko malii krst između dojki: ukrašavanje tela. I leto došlo sunčano i vrelo na potiljak nejak. Povreda bi iza toga mogla biti. Znamo: žene neće nikad nežno ostariti. Mesečina plava na Bolničarkinom boku.

TREĆA VEŽBA U LJUBAVI ILI VEŽBE IZDRŽLJIVOSTI SRCA:

Srce ne sme samo: treba prostor, topotu i glas. Prozor je otvoren prema ženskoj sobi, vrata oškrinuta. Čisti glasovi dolaze iz grada. Od njihove čistoće telo nežno vrši. Ko malii vodoskok mesečina prši po zidovima sobe. U nemoćnoj radoznalosti po licu pada tanani šum. Imamo noge od perja i hod kao misao. Neki drugi hod održava Bol-

ničarkino srce. Glas vojnički prolazi ulicom. Bolničarka razmišlja o Ratku. Soba je oslepela od kada ne dolazi on. Vojnik je stasit Ratko bio, priče kruže da je kući odmaglio. Pisma stižu sve bezobličnija. Novi reguti zaposeđuju grad. Shvatići značenje imena kao imena godišnjih doba ili meseci: Ratif, Tugomir, Živorad, Topomir, Majomir, Ratko. Do kojeg imena stići? Poneko ime će da se vrati, poneko nikad više.

Mesec sanja o ljubavi u maloj sobi sa prolećem. Kosara ima bezbroj imena zapisanih u malom medaljonu na grudima sad mločavim i opuštenim. Možda vremena ima za mnogo imena? Naš obnovljeni hod u probuđenoj bašti. Bolničarka sanja o imenima novim. Večno ne može da traže ta trka: mi imamo moćno iskustvo sa ženama: malo breme godina.

Preskačemo sledeću vežbu u ljubavi, namerno kao sportisti kada obaraju rekord. A još mislimo da je nevažnija. Odbacujemo topilotu koja travu ili ležaj znači. Mistifikovana tajna budenja. Vatre bol. Grč što se vremenom u nama stvara kao elegantan napukao čvor.

DOŠLI SMO DO POSLEDNJE VEŽBE U LJUBAVI KAO PRVE:

Primećujemo razlike nejasne. Vežba je ova puna bezimenih žena i godina. Njen hod zamišljamo po sveskama i oknima prizorskim kao bremenitu jesen. Stojimo na uglovima ulica, po parkovima i putevima raznim upadajući do pola nagi. Mi sa cvećem koje peva nad nama, otrgnuti iznenada iz sna kao rasprskavajuća reč. One rascvetane na zenicama, zategnute kao lišće kada ga iznenadi veter. Rungamo se sebi i ljubavi nosimo skriveni u svojim nepovredivim senkama. One igraju skrivalice na našim mišicama. Jedna žena stoji zaklena za naše lice. Snage nema da se otrgne iako se izviđa kao zmija dekorisana planinskim bojama. Misao njena luta kao zvuk drage melodije po svetu i vraća se na naše čela. Zatim: ona se obmotava oko naših nogu podsećaju nas na misao u letu. Ne može pobeći jer godine prkoseći vraćaju je nama. Jedino njena reč može da nas rani po rukama il telu dok zategnuto pada. Znamo: to je ljubavni luk koji čupa naše srce. Branimo se lukavstvom hvatajući ga u kosu kao najfiniji zvuk gitare. Razmišljamo: Bolničarku savladava telo. Ona se okreće uspomenama kao jeseni dan kada se vrati proleću omogućujući mlađim ženama da pokazu svoju suncem obljučljenu put.

VEŽBE SLUHA

Nekoliko dana nakon smrti Kosarinog trećeg muža, koji je vešt krojio moderna odela i nedeljom pevao u crkvenom horu, neprestano se čula tužna muzika iz baba-Kosarine kuće na uglu Tihe ulice. Stari radio-prijemnik nepovratno puštao promukle i teške tonove. Okolnim ulicama šetalo lagano čudave priče o bišvem Kosarinom mužu. Govorile o njegovoj muzikalnosti, sposobnosti osvajanja i učveljenjem srcima. Mi verovali u takve priče, jer su nas majke u najranijoj mlađosti vodile u crkvu. Tamo smo slušali tihe ispovesti žena zaljubljenih u crkvenjaka Pantu, čovečuljka krupnog nosa i slavujskog glasa. Crkva uvek bila puna priča i ženskih srušaca.

Nešto kasnije, u kući na uglu Tihe ulice, vladao metež zvukova narodnog melosa. Dolazio Ivan Mrtvopuvalo sa srcem u nosu; starac sa velikom kućom i nepoznatom uštědevinom u banci. Ovo poslednje naročito obožavala baba Kosara i obasipala ga komplimentima, vjenom i muzikom Zagorja. Kasnije Kosara kupila veliki gramofon i mnogo ploča da bi ispunila svoje, a naročito Ivanove, potrebe za dobrom muzikom. Ivan Mrtvopuvalo postajao svakodnevni gost kuće na uglu Mirne ulice. Kosara se ponosaša kao devojčica koja se umiljava ocu da joj kupi dragu igračku. Želela braku sa Ivanom Mrtvopuvalom. Možda zbog starosti, možda zbog imetka, koji je ljubomorno čuvao iako nije imao bližeg naslednika, Ivan je izbegavao razgovore o braku. Mi odlazili po vino u Gradski Podrum, gde smo prvi put videli prave kurve varoške i dugo ih zagledali u zadnjice i poluotkrivene sise. Potom od četiri litre vina pravili pet i tako sticali uštědevinu za bioskope i kolače. Kosara hvalila naš ukus u vino kujući ga u velikom loncu. Vino srkala burmut gurala u nos. Ivan sve češće odlazio kući posrčući. Neka čudna snaga brzo ga oporavljala i ponovo vraćala Kosari. Muzika sa novih ploča donosiла Kosari nove radosti lečeći joj srce. Vetur se igrao s negom. Hladnoća stezala biljke: kora trešnje u dvorištu pucala. Toplo vino pod Ivanovim čelom. Ivanovo srce veselo. Kasni sati sporo dolazili do kreveta. Kosarino telo se grčilo od nepoznatog vetra. Ivanovo od vina. Noć skrivala izgužvane želje. Muzika imitirala veo. Pozna snaga valjala snove. Jutra dolazila bela. Mraz. Preko ulice odlazio crveni Ivanov obraz. U Kosarinom grlu razočarenje: — Ivan spava kao brat sa jednom finom damom. Noćima škiljio očima, izvijao vrat. Noćima tako hvaleći se kako je nekada bio vrag.

Zatim: Ivan više nije odlazio. Zima besnela sve jača... vetr Mirnom ulicom razigrano skače.

Kosara bila tužna. Mi muziku sa ploča slušali. Ponovo Bolničarka navraćala donoseći sve čudnije priče. Žimski praznici. Gomile kolača Kosara pravila, zatim zaključavala u špajz. Ponelakih ih jela, ponekad nas nudila. Pevali mi. Preko Kosarinog lica prošla tuga. Glasom starijim vežbala naše ocene iz muzičkog znanja. Davalala nam upustva, vršila inventar kućnih praveći procene. Mi napravili kaluz. Otvorili špajza vrata. Kolače jeli i torte... čekali Kosarinog novog ljubavnika. Sve rede odlazili u Gradski Podrum da kupujemo vina i gledamo prave gradske kurve sa ogrönim zadnjicama. U bioskope retko odlazili. Vežbali sluh. Muzika nas stalno pohodila. Ocene iz muzičkog znanja popravili čekajući sledećeg Kosarinog ljubavnika ili muža.

(Odlomak iz romana „Putovanje u Nesan”)